# Boekbesprekingen

[945.4 (047.1)]

Jaarverslag 1958 van de Stichting Bosbouwproefstation „De Dorschkamp".

Het jaarverslag van het Bosbouwproefstation geeft een zeer beknopt overzicht van de onderzoekingen, die tot een afsluiting kwamen en van die, welke nog in gang zijn.

Onder de resultaten van de onderzoekingen, die van direkt praktisch belang zijn, noemen we de opstelling van de inhoudstabellen voor de Corsicaanse en de Oostenrijkse den en die van de larix en de douglas in nieuwe vorm, het feit, dat door kalibemesting de douglas minder lijdt onder de verdroging in de winter en verder dat men bij de bemestingsproeven van douglas met driejarig plantsoen steeds betere resultaten kreeg dan met tweejarig. De els had in tegenstelling met de wilg een gunstige invloed op de populier, zoals ook wel in de praktijk was gebleken. Slakkenmeel werkte zeer gunstig op de wortelontwikkeling van populier, terwijl stikstofbemesting bij deze houtsoort geen zin heeft, zolang geen goede wortelontwikkeling is opgetreden.

Vervolgens worden de onderzoekingen genoemd, die bij de verschillende afdelingen van het proefstation in gang zijn.

Voorbereidingen werden getroffen voor het herkomst-onderzoek van douglas en Europese larix. Besproken worden verschillende bemestingsproeven van douglas, fijnspar, sitkaspar, pinus-soorten en beuk en de moeilijkheden, die zich hierbij voordeden.

De douglasopstanden in Nederland werden naar de herkomst geïnventariseerd en geanalyseerd.

Een onderzoek naar de resultaten van verschillende bedrijfsvormen op komgronden in de Betuwe gaf aanleiding tot het houden van excursies naar populierenbeplantingen. Er werden rapporten opgesteld betreffende de rentabiliteit van de populier op komgronden. Men is thans algemeen overtuigd, dat op deze gronden populierenteelt de voorkeur verdient boven alle andere bedrijfsvormen.

Proefvelden werden in Oost-Flevoland uitgezet met éénjarig en tweejarig beworteld plantsoen en met kort- en langstek. De invloed van wieden en stikstofbemesting op de hoogteontwikkeling bij populier was spectaculair.

In Noordbrabant werd een uitbreiding van de aantasting door de zwakteparasiet Dothichiza geconstateerd. Men tracht thans klonen te vinden die tegen roest bestand zijn, teneinde verzwakking daardoor te voorkomen.

In de IJselmeerpolders zullen in samenwerking met het Staatsbosbeheer onderzoekingen worden ingesteld naar de bruikbaarheid van loofhoutsoorten op de Zuiderzeegronden.

Beschreven worden de werkzaamheden en de verkregen resultaten bij de inventarisatie van verschillende klonen van Leuce- en Aigeiros populieren.

Door de Stichting Verbetering Houtopstanden werden de veldproeven uitgezet met de kloon nr. 274 die de naam gekregen heeft van Ulmus hollandica cv. Commelin. Uitgifte van de boom moet nog wachten op de uitkomsten van resistentieproeven.

In kassen worden thans rijkbloeiende potplanten van iepen gekweekt, waarmee men reeds binnen drie maanden na de bestuiving rijp zaad verkreeg en potplanten van 30 cm hoogte heeft gekweekt. Met deze planten zullen onderzoekingen gedaan worden naar hun resistentie tegen ziekten. Van de uit Duitsland en Engeland ingevoerde iepenklonen bleken er een tweetal voldoende resistent om ze in het kruisingswerk te kunnen betrekken. In 1958 werden uit verschillende landen een 66-tal iepenklonen betrokken.

We menen met het bovenstaande te kunnen volstaan. Wie zich voor proefstationwerk bij de bosbouw interesseert, verzuime niet het jaarverslag te lezen.

v. Z.

## JAARVERSLAG STAATSBOSBEHEER OVER 1958

Aan het jaarverslag 1958 van het Staatsbosbeheer, dat uitmunt door zijn fraaie illustraties, ontlenen we het volgende.

Domeinbeheer.

De uitgestrektheid van het domein onderging slechts enige kleine correcties, terwijl

het object Echt in de houtvesterij Helmond met 68 ha werd uitgebreid. Het domein omvatte 38.568 ha bos, 2.615 ha bouw- en grasland, 2.091 ha voor cultuurland bestemde woeste grond en 23.900 ha niet voor cultuur bestemde grond.

De totale verjongingsvlakte bedroeg in 1958 631 ha en wel 269 ha kapvlakte, 52 ha onderzaaiing, 211 ha hervorming van slecht groeiend bos en 99 ha bebossing van woeste grond. 92% hiervan werd verjongd met naaldhout, 8% met loofhout. Wat de gebruikte houtsoorten betreft, gaat men meer en meer over tot snelgroeiende, waardevolle naaldhoutsoorten als lariks en douglas.

Exploitatie. Uit de verschillende vormen van aankap werden verkregen:

| uit | naaldhout | loofhout | totaal |
|---|---|---|---|
| Eindkap | 22.490 m³ | 5.138 m³ | 27.628 m³ |
| Dunning | 50.416 „ | 7.736 „ | 58.152 „ |
| Uitkap | 149 „ | 154 „ | 303 „ |
| Toevallige aankappen | 2.988 „ | 291 „ | 3.279 „ |

Het valt dadelijk op, dat als gevolg van de verre van normale opbouw van het domeinbos, de dunningen aan massa, vergeleken met de eindkap, meer dan het dubbele opbrengen. Boven de genoemde hoeveelheid werd nog 4.400 m³ verkocht, dat een verdere bewerking onderging. Verkocht werden totaal:

| | | | |
|---|---|---|---|
| 77.700 m³ | naaldhout; | vorig jaar | 83.500 m³ |
| 16.100 „ | loofhout; | vorig jaar | 14.400 „ |
| 93.800 m³ | | | 97.900 m³ |
| 21.300 „ | brandhout; | vorig jaar | 13.900 „ |
| 115.100 m³ | | vorig jaar | 111.800 m³ |

De totale geldelijke opbrengst bedroeg f 4.037.700 of f 35,08 per m³ tegen vorig jaar f 40,74 of f 5,66 per m³ minder. Om een verdere prijsdaling te voorkomen werd de eindkap enigszins ingekrompen en enkele dunningen tot het volgend seizoen verschoven. De eindhak werd daardoor met ongeveer 3.000 m³ verminderd; door stormschade en sneeuwdruk kwamen echter helaas weer rond 1.000 m³ voor de bijl, zodat het resultaat van de getroffen maatregel niet zo bijster groot was. Uit de invoerstatistiek blijkt evenzo, dat over de hele linie het hout in waarde is gedaald. Wellicht dat door ontwikkeling van de verwerkende industrie (spaanderplaten-houtpulp) verdere prijsdaling kan worden voorkomen.

Hoewel de exploitatie-uitgaven in het verslagjaar f 284.000 lager waren, liepen door daling van de houtprijzen de inkomsten met f 524.000 terug, zodat het uiteindelijke resultaat f 240.000 minder was dan het vorig jaar.

Voorts stonden tegenover f 4.128.000 bedrijfsinkomsten f 5.712.000 bedrijfsuitgaven. Het gaat echter niet aan de inkomsten eenvoudig af te wegen tegen de uitgaven; immers om tot een normale leeftijdsklassenverhouding te komen (de jeugdklassen overheersen thans sterk), strekt zich de eindkap maar over een betrekkelijk geringe vlakte uit. Men kapt op die wijze veel minder dan de jaarlijkse bijgroei.

Neemt men de jaarlijkse bijgroei van het naaldhout aan op 5,3 m³ en van loofhout op 4,5 m³, met een waarde op stam van achtereenvolgens f 26 en f 22, dan komt men, bij een areaal van 34.000 ha naaldhout en 4.400 ha loofhout, op:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| een jaarlijkse bijgroei van | 180.200 m³ | naaldhout en | 19.800 m³ | loofhout |
| in het verslagjaar werden gekapt | 87.200 m³ | naaldhout en | 16.000 m³ | loofhout |
| zodat werden gespaard | 93.000 m³ | naaldhout en | 3.800 m³ | loofhout |

met een totale waarde van . . . . . f 2.500.000
de bedrijfsinkomsten bedroegen in het verslagjaar . . . . . „ 4.128.000

hetgeen een totaal geeft van . . . . . f 6.628.000

Daartegenover staan de bedrijfsuitgaven van f 5.712.000, vermeerderd met de afschrijvingen die men op f 384.000 aanneemt, of samen f 6.096.000. Tegenover een bedrag van f 6.628.000 aan inkomsten en besparingen komt dus een bedrag aan uitgaven van f 6.096.000, wat een bedrijfsresultaat geeft van f 532.000.

Door deze voorzichtige exploitatie politiek acht men het mogelijk later de jaarlijkse kap sterk op te voeren, ja zelfs te verdubbelen tot 20.000 m³.

Bosinrichting.

Door deze afdeling werden in het verslagjaar afgeleverd een elftal bedrijfsplannen over een uitgestrektheid van 8.557 ha, waarvan 5.054 ha behorende tot het domein. Bovendien kwamen er nog 5 plannen gereed over een uitgestrektheid van 2.778 ha, die echter nog niet werden afgeleverd. In ontwerp kwamen gereed 6 plannen over een uitgestrektheid van 2.537 ha. Verder waren in bewerking 12 plannen, terwijl van rond 10.000 ha opstandsleggers met kaart werden vervaardigd.

Recreatie.

Men tracht verbeteringen aan te brengen op de kampeerterreinen, waarvoor saneringsplannen werden opgesteld. Verschillende picknick-plaatsen aan druk bereden routes, parkeerplaatsen en rijwielpaden kwamen gereed.

Rationalisatie van de bosarbeid.

Bij de velling en uitsleep werden talrijke tijdstudies verricht. Door de Stichting Bosbouwpraktijkonderwijs werden cursussen gegeven voor leidinggevend personeel en verder nog 3 weekscursussen voor arbeiders, waarbij men o.a. nagaat voor welke arbeid de cursist het meest geschikt is: Proeven met mechanische trekkers wezen uit, dat deze nauwelijks of niet kunnen concurreren tegen het paard met Emmens-uitsleepwagentje. Ook verschillende gereedschappen werden op hun bruikbaarheid getoetst.

Renteloos voorschot bebossingen.

Met behulp van renteloos voorschot werden tot nu toe 16.000 ha bebost, waarvoor f 3.038.000 voorschot werd verstrekt. Er worden voor deze bossen ook bedrijfsplannen opgemaakt, terwijl ze worden geëxploiteerd met technische hulp van het Staatsbosbeheer. In het verslagjaar werden door bebossing nog 83 ha aan het areaal toegevoegd. Een viertal gemeenten begonnen aan de afbetaling van het voorschot.

Voorlichting.

De voorlopige landelijke bosbouwvoorlichtingsraad werd geïnstalleerd.

De voorlichting wordt door een speciale afdeling van het hoofdkantoor geleid. Door middel van radiouitzendingen, filmstrips voor schoolradio, lezingen, tentoonstellingen en publicaties wordt het Nederlandse volk ingelicht over de betekenis van het bos voor het land.

Statistiek.

De publicaties van de Bosstatistiek over de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe werden reeds vroeger besproken.

Houtproduktie.

De totale houtproduktie in Nederland wordt bij benadering vastgesteld op 436.000 $m^3$ naaldhout en 394.000 $m^3$ loofhout of totaal 830.000 $m^3$, waarbij men in aanmerking moet nemen dat hier inbegrepen zijn 192.000 $m^3$ van bomen buiten het bosverband, zodat overblijven 638.000 $m^3$ van het bos.

De houtinvoer bedroeg 3.809.000 $m^3$ rondhout (vorig jaar 4.862.000 $m^3$). De invoerwaarde per $m^3$ wordt begroot op f 106,50 of f 10 minder dan in 1957. Het sterkst liep de invoer van bezaagd naaldhout terug, namelijk met ongeveer 700.000 $m^3$. Vermoedelijk verwachtte men nog verdere prijsdaling. Er werd minder gebouwd en ook de invoer van papier- en mijnhout daalde. Merkwaardig was het, dat de uitvoer van mijnhout van 64.000 tot 83.000 $m^3$ steeg, vermoedelijk als gevolg van de lage binnenlandse prijs.

Landschapsverzorging.

De sterke toename van de bevolking, de behoefte aan meer recreatiegebieden, dwingen tot een zuinig omgaan met de nog aanwezige natuurterreinen. Vandaar dat men overgegaan is tot het opstellen van landschapsplannen, waarbij wordt getracht zoveel mogelijk rekening te houden met de belangen van de natuurbescherming: een landschappelijke „planning" dus. Uit de aard der zaak is hierbij veel contact nodig met andere diensten, zoals de ruilverkaveling enz.

Er werden o.a. ingediend landschapsplannen voor het Ransdalervelt (Limburg) en Ade (Zuid-Holland). In het eerste zullen voetpaden worden aangelegd door oude holle wegen, terwijl getracht zal worden het gebied van de Maasheggen in het Maashezerveld te behouden. In de plannen van Heusden—Vlijmen en Heusden—Altena zal getracht worden een nieuw landschap op te bouwen. In Zeeland eisen de beplantingen in verband met het klimaat (wind) veel nazorg. Ze worden eerst aan het „Wegen-

schap" overgedragen, wanneer ze als gelukt mogen worden beschouwd. Op Schouwen-en Duiveland kwamen uitgebreide wegbeplantingen tot stand, terwijl ook bebossingen werden uitgevoerd. Ook in de N.O. Polder werden wegen en tal van erven van een beplanting voorzien. In de polder Oost-Flevoland was het werk nog beperkt tot de oeverstroken van het Veluwemeer. Met gemeente- en waterschapsbesturen in 't gehele land wordt samengewerkt om te komen tot een goede verzorging van het landschap.

Natuurbescherming.

De oppervlakte van de bestaande natuurreservaten werd door aankopen met ongeveer 1100 ha uitgebreid, terwijl 35 nieuwe reservaten werden aangekocht. De totale oppervlakte van de Staatsreservaten bedraagt thans 5.350 ha. Omtrent tal van subsidie-aanvragen van natuurbeschermingsinstanties werd advies uitgebracht. Medewerking werd verleend aan het Rivon, het Itbon en het Vogeltrekstation. 10.000 vogels van wel 100 soorten werden geringd.

Door het Staatsbosbeheer werden ook aankopen gedaan in de Biesbosch, waardoor een belangrijk natuurreservaat is ontstaan.

Het R.I.V.O.N.

Het botanisch onderzoek bestond voornamelijk uit de inventarisatie van natuurgebieden; gegevens werden verzameld over de verspreiding van zeldzame planten en diersoorten, waarvan het bestaan wordt bedreigd. Wat de laatsten betreft werden genoemd: das, hamster, wilde ganzen, bergeend, zeearend, enz. Van de levenswijze van tal van diersoorten wordt studie gemaakt.

Zoals reeds werd vermeld, is dit jaar het verslag bijzonder fraai geïllustreerd; jammer is dat niet altijd is aangegeven waar men dergelijke mooie landschapsbeelden kan vinden.

v. Z.

---

# Referaten

[904 (493)]

Sumskoprivredna politika u NR Bosni i Hercegovini u prvom desetgodistu poslije oslobodenja i osnovni njeni problemi u buducem periodu. D. Dapic. Narodni sumar 13 (1—4), 1959 (15—30).

De volksrepubliek Bosnië en Hercegovina is een vrij grote staat (ongeveer 5,1 miljoen ha), waarvan ongeveer de helft met bos bezet is (ongeveer 2,5 miljoen ha). Dit bos varieert van zeer goed produktiebos tot beboste gebieden zonder enige aanwas van betekenis. Na de laatste wereldoorlog was het herstel van de produktiemiddelen één van de voornaamste taken van de jonge republiek. De wet voor het agrarisch herstel, die overigens voor geheel Joegoslavië gold, had ook ten doel het herstel van de bosbouw mogelijk te maken. Bij deze wet werden vrijwel alle particuliere bosbezittingen genationaliseerd.

Er kan van drie perioden gesproken worden. In de eerste periode (jaren 1947 t/m 1951) werd de nationalisatie van de bosbedrijven en houtindustriën uitgevoerd en werden de in de oorlog beschadigde industrieën hersteld. De nieuwe boswet maakte een einde aan de voor de oorlog bestaande servituten voor de verkrijging van hout uit de bossen en de veeweiding. Hierbij zij opgemerkt, dat voor de oorlog in de bossen veel schade ondervonden werd door geiten. Ook kwamen in deze periode verordeningen tot stand, die het uitbreken van bosbranden moesten voorkomen.

In deze eerste tijd na de oorlog was in deze volksrepubliek veel hout nodig voor de wederopbouw. De kap moest noodgedwongen groter zijn dan de jaarlijkse aanwas. In deze periode werd jaarlijks 7 tot 8 miljoen m³ hout gekapt. De houtprijzen werden van overheidswege vastgesteld.

In de tweede periode (1952 tot heden) werd getracht tot normale verhoudingen in de bosbedrijven te komen, waarbij naar een evenwicht van de jaarlijkse kap en de aanwas werd gezocht. De jaarlijkse kap in de jaren 1952 t/m. 1955 wisselde tussen 3 en 4 miljoen m³. In deze periode kwam ook de vervaardiging van fineer en vezelplaten tot stand. De houtprijzen behoudens die van enkele zeldzame sortimenten werden vrijgelaten.

De derde periode breekt thans aan en deze periode zal gekenmerkt worden door een uitvoering van technische werken. Gedacht is daarbij aan een vergroting van het wegennet in de bosgebieden ten einde het hout gemakkelijker en goedkoper op de plaats van bestemming te brengen.

A. S.

---